

วัฒนธรรมการเมือง ระบบอุปถัมภ์ กับเครือข่ายความสัมพันธ์ ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น*

THE POLITICAL CULTURE THE PATRONAGE SYSTEM AND THE RELATIONSHIP NETWORK IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL POLITICS

ไพวรรณ ปุริมาต

Paiwan Purimart

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครราชสีมา ประเทศไทย

Bachelor of Political Science Curriculum, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima, Thailand

*Corresponding author E-mail: paiwansweet085@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคประชาชน รวมจำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้น ด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไปกระชับความสัมพันธ์ เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ 2) เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูง ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่น 3) รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจ เพื่อนมนุษย์รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการเมือง, ระบบอุปถัมภ์, เครือข่าย, การพัฒนา, การเมืองท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article are: 1) Study the political culture of the patronage system in Nakhon Ratchasima Province. 2) Study the network of relationships in the development

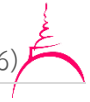
* Received November 13, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 29, 2023

of local politics in Nakhon Ratchasima Province. 3) Present the model of the political culture of the patronage system and the network of relationships in development. local politics Using qualitative research methods. Important informants include local politicians Local government officials political science academic community leader representatives Public sector representatives total 18 people. Data analysis was done by describing the information. The results of the research found that: 1) The political culture of the patronage system in Nakhon Ratchasima Province. The foster care system changes from a one-to-one relationship to a relationship of mutual assistance. Go in and build relationships to happen. By means of helping and strengthening the patronizing relationship with the leaders. To give help sacrifice dare to think, dare to act dare to make decisions have vision support various activities and merit making events in the area. 2) Network of relationships in the development of local politics in Nakhon Ratchasima Province. Network of relationships among friends and associates social relationships that are characterized by mutual dependence and assistance. Help and support with sincerity. When there is an election at the local level relatives allies and friends they will help and support each other strongly. 3) Political culture model, patronage system and relationship network in local political development. Having faith in the principles of democratic governance Adhere and believe in the importance and dignity of the person. Respect the rules of democratic governance Participate in political and administrative activities Have a sense of their civic duty and have confidence in themselves. Optimism has trust in fellow human beings. Know how to criticize with reason and in a constructive way. and not having a dictatorial mind.

Keywords: Political Culture, Patronage System, Network, Development, Local Politics

บทนำ

จากการเข้าครอบงำทางอำนาจของระบอบประชาธิปไตยเชิงอุปถัมภ์ในสังคมไทย เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นชนชั้น ภายใต้โครงสร้างการปกครองแบบ ดั้งเดิมของระบบศักดินาได้เผยแพร่แผ่ขยาย อิทธิพลเข้าครอบงำอำนาจทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่งผลให้ระบอบอุปถัมภ์ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยในโครงสร้างของสังคมไทย เพราะระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยจะสามารถ พัฒนาไปสู่ประชาชนได้ก็จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในสังคม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2529) และความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชน ให้สามารถที่จะพึ่งพิงตัวเองและการรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อการเรียกร้องต่อรองในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวลดการพึ่งพิงพึ่งพากลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีฐานะ และตำแหน่งทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่เหนือกว่าเข้ามาครอบงำ ให้เกิดความเป็นอิสระในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากระบบอุปถัมภ์ซึ่งเป็นระบบของการควบคุมอำนาจทางสังคมที่ได้มีการกำหนดสถานภาพของบุคคล จากบนลงมาสู่ล่าง แบบ “เจ้านาย - ลูกน้อง” หรือ “ผู้ใหญ่ ผู้ nhỏ” ที่ถูกกำกับโดยศีลธรรม คุณธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเน้นความแตกต่างระหว่างฐานะทางตำแหน่งอย่างไม่เท่าเทียมกันของ ทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายที่สูงกว่าจะเป็น “ผู้อุปถัมภ์” และฝ่ายที่ต่ำกว่า จะเป็น “ผู้รับอุปถัมภ์” เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของ ความเป็นส่วนตัว โดยอยู่ในรูปแบบของความเป็นเครือญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน พรรคพวก และกลุ่มอาชีพที่เคยรู้จักและมีความใกล้ชิดสนิทสนม เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือตอบแทนซึ่งกันและกันทั้งสอง

ฝ่ายนั้นแล้วได้ถูกนำมายึดถือเป็นหลักเกณฑ์และค่านิยมในการปฏิบัติทางสังคม เพื่อการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ทางอำนาจ ตำแหน่งในการทำงาน หรือทรัพยากรอื่น ๆ ให้กับบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ไปตามรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ (ฉัตรชัย สุระภา, 2554)

นักการเมืองยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน และยังที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการและมีทักษะ ที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมาย โดยรวมเพื่อที่จะเกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) ประชาชนไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพได้หากไม่ได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอเกี่ยวกับทางเลือกและผลที่ติดตามมาภายหลัง ดังนั้นนักการเมืองจึงมีบทบาทที่สำคัญมากในภารกิจที่จะเอื้ออำนวย ส่งเสริมสนับสนุนและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในระบบสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของชุมชน เพราะสังคมชุมชนยังคงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนย่อมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะต่าง ๆ อันเกิดเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้นมา

ลักษณะทางการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมือง ผ่านระบบเพื่อนพ้อง เครือข่าย โดยเฉพาะทางเครือญาติได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะในบริบทช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาที่มีการเกิดการเลือกตั้งและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมการทุจริตคอร์รัปชันในจังหวัดนครราชสีมา ก็จะลดลงหรือหมดไปสำหรับข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาเนื่องจากขาดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐส่งผลให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเป็นปัญหาที่รัฐบาลได้หาแนวทางป้องกันและปราบปรามเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงหรือหมดไปจากสังคมไทย (ปรีชา อุยตระกูล และคณะ, 2561)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนับเป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่สำคัญของการเมืองท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ก็เพราะว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐและประชาชนได้ใช้อำนาจผ่านระบบ ตัวแทนที่เลือกเข้าไปทำหน้าที่ในสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นสิ่งที่เราให้ความสำคัญคือ การมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพของประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระบนพื้นฐานของความรู้ความตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของประชาชนในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหากนักการเมืองท้องถิ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีก็การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นแต่ในทางกลับกันถ้านักการเมืองท้องถิ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นไปตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้วัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นและชุมชนขาดการพัฒนาทางวัฒนธรรมการเมืองที่ดี และเมื่อเราทราบถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และภาคประชาสังคมในการร่วมกันเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นที่เข้มแข็ง อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมือง

ท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน รวมจำนวน 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด และอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อ นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนผู้นำชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานอย่างชัดเจนวิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้นด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไป

กระชับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างเต็มความสามารถเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำด้วยตัวเองจนเป็นที่ยอมรับในพื้นที่ที่มีการดูแลกันเป็นอย่างดี มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและบริหารท้องถิ่นอย่างเต็มที่ วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชนนักรการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดีทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างประหยัด โปร่งใสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นที่เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความยืดหยุ่นและซับซ้อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกกระทำจะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวในพื้นที่ที่มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่ก็มักเป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคมได้เกิดขึ้นเป็นวิถีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์กันระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นล้วนแต่แฝงไว้ด้วยระบบอุปถัมภ์ทั้งสิ้นสะท้อนออกมาให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่มีนั้นสามารถเป็นแรงจูงใจให้อุปถัมภ์ต่างตอบแทนกันและเป็นฐานเสียงสำหรับการเลือกตั้ง

2. เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูงในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่นด้วยความเอื้ออาทรของคนในชุมชน มาเป็นพื้นฐานในการนำไปสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักรการเมืองและชาวบ้านในชุมชน การเลือกคนเข้ามาทำงานในท้องถิ่นจะเลือกคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความจริงใจในการทำงาน ผู้สมัครเลือกตั้งในพื้นที่จะมีการสร้างความคุ้นเคยและพูดคุยช่วยเหลือชาวบ้านทั้งก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้งทำให้สามารถที่จะมีชัยชนะในการเลือกตั้ง เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นซึ่งระบบเครือญาติเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลือพึ่งพากันผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกันเนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนาน และช่วยเหลือกันมาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง และเป็นฐานคะแนนเสียงหลักในการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานมีการลงพื้นที่โดยให้ญาติพี่น้องเป็นหัวคะแนนเดินเชิญชวนหาเสียง เพื่อขอโอกาสในการเข้าไปทำงานการเมือง เครือข่ายความสัมพันธ์ของหัวคะแนนในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการมีหัวคะแนนที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญสำหรับหัวคะแนนในพื้นที่นั้นจะเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับคนในพื้นที่เป็นอย่างดี ช่วยหาเสียงอย่างต่อเนื่องควบคู่กับระบบคุณธรรมเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุนให้โอกาส คนดีมีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมเข้ามาบริหารท้องถิ่น ช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงการเป็นตัวแทนของนักรการเมืองในพื้นที่ไปร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่และยังเป็นตัวแทนจะติดต่อหน่วยงานราชการหากเกิดปัญหาในพื้นที่

3. รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น พบว่า รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจและมีส่วนร่วมในการปกครอง เน้นรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่น ใช้ระบบอุปถัมภ์ควบคุมกำกับระบบคุณธรรมเป็นการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้โอกาสคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ ชื่อสัตย์สุจริต เข้ามาบริหารท้องถิ่นปลุกจิตสำนึกให้นักการเมืองท้องถิ่นทำงานเพื่อส่วนรวม รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับตรวจสอบ เคารพในกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติและใช้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สร้างความเท่าเทียม ร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สนองตอบความต้องการของประชาชน กระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การส่งเสริมบทบาทสตรีให้มีความเท่าเทียมกันทางการเมืองโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้แสดงบทบาทในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นภาคประชาชนสนับสนุนให้ใช้บทบาททางสังคมควบคู่กับการแสดงบทบาททางการเมืองเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ผู้นำได้รับความชอบธรรมในการบริหารจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยตรงบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การทำงานท้องถิ่นต้องปฏิบัติ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของท้องถิ่น ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์หรือการแสดงประขามติ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะ ร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้เวทีสาธารณะตรวจสอบคุณธรรม จริยธรรมและ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง หลักพื้นฐานสำคัญต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้การมีอิสรภาพและความเสมอภาค ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เคารพในมติของเสียงส่วนมาก ชื่อสัตย์สุจริต รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ การเมืองเป็นเรื่องของความ

ร่วมมือร่วมใจและไว้วางใจกัน ประชาชนจะต้องเชื่อมั่นและศรัทธาว่าระบอบประชาธิปไตยจะช่วยแก้ปัญหาและภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้ นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความไว้วางใจซึ่งกันความจริง ความดี ความงาม เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปกครองท้องถิ่นที่ใช้พัฒนากิจการกรมทางการเมืองและลดความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการทำให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและคุณธรรมยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน รับฟังเสียงชี้แนะจากผู้รู้ช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นมีการพัฒนาวิธีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาความต้องการของตนเองควบคู่กับการใช้คุณธรรม ประชาชนจะต้องคอยตรวจสอบ การใช้อำนาจของนักการเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ มีจิตสาธารณะไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการใช้อำนาจที่เป็นธรรม นำปัญหาความต้องการมาเชื่อมโยงให้เกิดการจัดการที่เหมาะสมจะช่วยลดความขัดแย้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นักการเมืองต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต มีภาวะผู้นำในการปกครอง กระตุ้นมาตรฐานการการตื่นรู้ทางสังคม การบริหารแบบธรรมาภิบาลจะช่วยแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน การใช้หลักธรรมาภิบาลจริยธรรมในการทำงานและปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบหรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชน

อภิปรายผล

1. ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมาจากความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล ในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานอย่างชัดเจน วิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้น ด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไปกระชับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างเต็มความสามารถเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำด้วยตัวเองจนเป็นที่ยอมรับในพื้นที่มีการดูแลกันเป็นอย่างดี มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียม ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชนนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดีทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความยึดหยุ่นและซับซ้อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกกระทำจะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวในพื้นที่มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่ที่คั่งเป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคมได้เกิดขึ้นเป็นวิถีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อสกุล พุทธพักตร์ ได้วิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือข่ายกับประสิทธิผลของการทำหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเมืองท้องถิ่นที่มีระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือข่ายในพื้นที่กรณีศึกษา คือ ระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในกลุ่มครอบครัวและเครือข่ายโดยสายเลือดของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นระบบ

ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างคงทนถาวรและทำให้การเมืองท้องถิ่นมีโครงสร้างอำนาจในลักษณะทฤษฎีชนชั้นนำ อำนาจอันเกิดจากสิทธิอำนาจตามประเพณีดั้งเดิม ประกอบกับอำนาจจากบารมี นำสู่อำนาจในทางกฎหมาย อยู่ที่กลุ่มคนกลุ่มเดียวที่อยู่เหนือของยอดพีระมิดระบบการเมือง ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าและวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นแบบปรีชาหาหรือของคนในพื้นที่ (ต่อสกุล พุทธพัตร์, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ ได้วิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ในระยะเริ่มแรกของการปกครองท้องถิ่นนั้น ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งตั้งและผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจ หลังจากมีการพัฒนาการจัดการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเฉพาะการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์จึงได้ขยายความสัมพันธ์ออกไปอีก 3 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้นำกับสมาชิกในกลุ่ม (สมาชิกสภาเทศบาล) และประชาชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน นักการเมืองท้องถิ่นได้ผลประโยชน์ทางการเมืองจากผู้ได้อุปถัมภ์ อาทิ การเป็นหัวหน้าและฐานคะแนนเสียง ในขณะที่ผู้ได้อุปถัมภ์มักเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่นเช่นเดียวกัน (พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ, 2559)

2. เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูง การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่นด้วยความเอื้ออาทรของคนในชุมชน มาเป็นพื้นฐานในการนำไปสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักการเมืองและชาวบ้านในชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติ เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลือพึ่งพากันผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกัน เนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนานและช่วยเหลือกันมาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง และเป็นฐานคะแนนเสียงหลักในการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานมีการลงพื้นที่โดยให้ญาติพี่น้องเป็นหัวหน้าคะแนนเดินเชิญชวนหาเสียง เพื่อขอโอกาสในการเข้าไปทำงานการเมือง เครือข่ายความสัมพันธ์ของหัวหน้าความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการมีหัวหน้าคะแนน ที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญสำหรับหัวหน้าคะแนนในพื้นที่นั้นจะเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับคนในพื้นที่เป็นอย่างดี ช่วยหาเสียงอย่างต่อเนื่องควบคู่กับระบบคุณธรรมเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุนให้โอกาส คนดีมีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม เข้ามาบริหารท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ธรรมใจ ได้วิจัยเรื่อง การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ คือปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของเครือญาติในพื้นที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน หาเสียง หรือกระจายข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น ปัจจัยด้านการเมือง ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะวางตัวเป็นกลางไม่แสดงความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ประชาชนรับรู้แต่จะมีสายสัมพันธ์กับการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ (ศิริรัตน์ ธรรมใจ, 2563) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย สุระภา ได้ศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นมีด้วยกัน 2 รูปแบบ คือ หนึ่ง ในเชิงการตลาด ที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินต่าง ๆ กับคะแนนเสียงและความนิยมของประชาชนได้ และสอง ในเชิงรัฐศาสตร์ ที่ให้การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยการบริการส่วนตัวหรืองานสาธารณะและการจัดสรรทรัพยากรทางการเมืองตามอำนาจหน้าที่ (ฉัตรชัย สุระภา, 2554) เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงหรือพันธสัญญาที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการอันเป็นการตอบแทนบุญคุณที่มีต่อกัน การสร้างเครือข่ายทางการเมืองท้องถิ่นเกิดจากการอาศัยอำนาจหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นของผู้ใหญ่บ้าน

และสมาชิกสภา ผ่านความสัมพันธ์กันแบบเครือข่ายติ พรรคพวกและผู้ร่วมงาน และยังมีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของกำนันและนักการเมืองท้องถิ่นด้วยความสัมพันธ์แบบเครือข่ายติ พรรคพวก และกลุ่มความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ประกอบกับเงินทุนของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการชนะเลือกตั้ง

3. รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือ หลักสิทธิเสรีภาพเป็นหลักที่สำคัญขั้นพื้นฐานของการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นมีศรัทธาต่อวิชาชีพต่อระบอบประชาธิปไตยแล้วจะมีความเชื่อมั่น ปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน คำนี้ถึงหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการทำงาน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน การยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ประชาชนทุกคนควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายของรัฐบาล นักการเมืองท้องถิ่นเป็นอาชีพที่มีเกียรติศักดิ์ศรี โดยสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกันเพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดี การเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองภายใต้กฎหมายโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นต้องจัดเวทีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้ง การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีจิตสาธารณะ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสามารถทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำงานในเชิงรุกมุ่งผลงานเป็นหลัก การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ การทำงานของนักการเมืองจะต้องความจริงใจ สร้างแต่คุณงามความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปกครองท้องถิ่น ความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน นับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาของนักการเมืองท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นปัจจัยเอื้อต่อการความเหลื่อมล้ำและความเสียเปรียบของคนในชุมชน ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองจากภาคประชาชนเสริมสร้างความรู้ในการพัฒนากิจกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ปฏิบัติงานตามข้อกฎหมายและคุณธรรม รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนทุกระดับ และด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ การรับฟังความคิดเห็นจะช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองใช้ระบอบประชาธิปไตย นำปัญหามาเชื่อมโยงให้เกิดแก้ไข เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุตา ทองแกมแก้ว และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือของเทศบาล-นครหาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งการตกลงร่วมกันด้วยเหตุผลสามารถเข้าถึงได้ การตัดสินใจที่เป็นข้อผูกมัด และการสนทนาถกเถียงอย่างต่อเนื่องที่ยังไม่มีความครอบคลุมสำหรับประชาชนเนื่องจากเหตุผลของสภาพความเป็นชุมชนเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่โดยส่วนใหญ่การดำเนินงานจะเป็นไปใน ลักษณะประธานชุมชนเป็นผู้ดำเนินการในฐานะตัวแทนของชุมชน (วิศรุตา ทองแกมแก้ว และคณะ, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เมธี ไชยศรีหา ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ ความร่วมมือ ร่วมใจกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการเมืองที่จะร่วมกันอบรมกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองให้กับ

คนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รับรู้และเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเอาใจใส่ดูแลและอบรมบุตรหลานของตนให้มีอุปนิสัยเอื้อต่อการเป็นประชาชนที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย (พงษ์เมธี ไชยศรีหา, 2561) จากนั้นสถาบันทางการศึกษาทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักการทฤษฎีที่ถูกต้องทั้งในระบบห้องเรียนและกิจกรรมภายในโรงเรียน และสุดท้ายสถาบันทางการเมืองทำหน้าที่ทั้งในการให้ความรู้และเปิดช่องทางให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางสถาบันทางการเมืองในแต่ละประเภทดำเนินการ ทั้งนี้หากทั้งสามสถาบันดำเนินการได้ครบถ้วน การพัฒนาประชาธิปไตยภายในชุมชนก็จะเป็นไปโดยง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ฮวดศรี ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ผู้นำ ชุมชน และพระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใน การมีส่วนร่วมทางการเมือง การชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชน คือการใช้หลักธรรมใน การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมือง (ชาญชัย ฮวดศรี, 2558) ดังนี้ 1) การเลือกตั้งใช้หลักหลักกคต 4 และธรรมคัมภีร์ครองโลก 2) การรณรงค์หาเสียงใช้หลักกอธิปไตย 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองใช้หลักหลักสาราณียธรรม 6) และบทบาทของผู้นำชุมชนในการกำหนดนโยบายใช้หลักอภิธานียธรรม 7

ภาพที่ 1 โมเดลวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี ทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความ ยืดหยุ่นและซับซ้อน ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่เป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบ ต่าง ๆ เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของ พรรคพวกเพื่อนฝูง มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุน กัน เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติ เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลื่อพึ่งพากันผูกพัน ใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกัน เนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนาน และช่วยเหลือกัน มาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง เครือข่ายความสัมพันธ์ของห้วคณะแนว ความสำเร็จของผู้สมัครรับ เลือกตั้งมาจากการมีห้วคณะแนวที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น เชื่อมันศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล การปกครองแบบประชาธิปไตย กิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและ มีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐควร ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในด้านการบริหารงานท้องถิ่นโดยรอบด้าน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้หลักอภิธานิธรรม 7 ควรศึกษาวิจัย รากฐานความสัมพันธ์ทางเมืองระบบอุปถัมภ์ของการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และ ควรศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีจุดเด่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชัย สุระภา. (2554). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญชัย ฮวดศรี. (2558). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ต่อสกุล พุทธพัทตร์. (2562). ระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือญาติกับประสิทธิผลของการทำหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรีชา อุตระสกุล และคณะ. (2561). ประชาสังคมกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบและกลไก ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย.

- พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬานาครขอนแก่น, 5(2), 243-262.
- พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ. (2559). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2529). วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลาริเริ่มรู้ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิศรุตฯ ทองแกมแก้ว และคณะ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 26(1), 1-16.
- ศิริรัตน์ ธรรมใจ. (2563). การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.